

*Матвеева С. П.,
здобувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ*

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АВТОНОМНОСТІ ТЛУМАЧЕННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА СУДІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. Стаття присвячена визначенню теоретичних та правових засад автономності тлумачення в міжнародному праві, Європейському суді з прав людини та Суді Європейського Союзу. В якості базису дослідження використано наукові праці зарубіжних учених.

Ключові слова: Європейський суд з прав людини, Європейський Союз, права людини, автономність, тлумачення.

Актуальність теми. Так як автономність тлумачення в основному грає роль у контексті міжнародного права, то цікаво дізнатися про будь-які теоретичні засади використання цього принципу на рівні міжнародного права.

Логічною відправною точкою для пошуку таких основ є Віденська Конвенція. Дійсно, у Віденській Конвенції можна знайти дві підстави для застосування нашого поняття.

По-перше, це пункт 4 статті 31 Віденської Конвенції, яка містить загальні правила тлумачення договорів. Ця стаття передбачає як виняток із загального правила те, що звичайне значення певного терміну повинне переважати, але якщо сторони мали на увазі «особливий зміст», то термін може набувати іншого значення. «Особливий зміст» може існувати в процесах тлумачення для ЄСПЛ і ЄС в якості встановленої автономності значення. Ознаки того, що сторони мали намір наділяти певне поняття саме таким особливим змістом можна знайти, наприклад, в об'єкті й меті договору.

Другий приклад використання цього принципу можна знайти в статті, не пов'язаній з тлумаченням, а саме в Статті 5 Віденської Конвенції. Ця стаття передбачає, що при тлумаченні установчого акту міжнародної організації або будь-якого договору, прийнятого в рамках міжнародної організації, можуть бути прийняті до уваги спеціальні правила цієї організації. У контексті ЄС та Європейської Конвенції це дозволяє використовувати автономний підхід до тлумачення.

Вклад основного матеріалу. Різні автори підкреслювали другий приклад використання даного принципу в якості важливої основи для автономності тлумачення в рамках Віденської Конвенції. Однак, незалежно від градації їх важливості, жодна з цих підстав не суперечить одна одній і не виключають одна одну. Скоріше, їх можна розглядати в комплексі, створюючи таким чином правильне підґрунтя для розробки загального принципу автономності тлумачення.

Вважаючи Віденську конвенцію про право міжнародних договорів основним джерелом права, яким варто керуватися в процесі тлумачення положень Конвенції та протоколів до неї, Європейський суд спирається на загальні принципи тлумачення норм міжнародних договорів, використовує засоби й способи тлумачення, викладені частково в розділі 3 Віденської конвенції «Тлумачення договорів», частково в рішеннях Міжнародного суду ООН. Незважаючи на особливості Конвенції як регіонального міжнародно-правового акту про права людини,

практика застосування Європейським судом загальних принципів, засобів і способів тлумачення норм міжнародних договорів в основному збігається з практикою їх використання Міжнародним Судом ООН та іншими міжнародними судовими органами. Специфічні принципи тлумачення, які були вироблені Європейським судом стосовно положень Конвенції та протоколів до неї, сформувалися на основі загальних принципів Конвенції внаслідок багаторічної діяльності Європейського суду з розгляду скарг на порушення прав і свобод людини, гарантованих Конвенцією та Протоколами до неї.

Автономність тлумачення також використовується в контексті Конвенції Організації Об'єднаних Націй щодо договорів міжнародної купівлі-продажу товарів (надалі за текстом – КМ-КПТ). Для КМКПТ [1] не має наднаціонального суду, щоб вирішувати питання щодо тлумачення, тому цей процес повинен бути забезпечений національними судами. Інакше, може виникнути ризик різного розуміння договірних положень, так як не існує жодного окремого органу, відповідального за надання чіткого й самостійного змісту їхнім текстам. З цієї причини, деякі автори стверджують, що в контексті КМКПТ рішенням, що гарантуватиме автономність тлумачення, було б створення наднаціонального суду. Бажання створити наднаціональний орган може розглядатися як прояв необхідності використання саме цього принципу під час тлумачення положень договорів. Такий крок вмотивований необхідністю уникнути розбіжностей у тлумаченні на національному рівні й у прецедентному праві. Автономність тлумачення тут розглядається як прагнення до рівноваги. У цьому сенсі КМКПТ служить прикладом, чим і підкреслює необхідність та виправданість використання цього принципу наднаціональними судами.

Незважаючи на те, що поняття автономності тлумачення здається досить ясним, єдиної концепції за напрямом «автономність тлумачення» в науковій літературі не існує. Чи повинні всі умови Європейської Конвенції бути кваліфіковані як автономні, або ця кваліфікація застосовується тільки до деяких термінів Конвенції? У той час як деякі автори вважають, що попередник був правий, інші запропонували розрізнити види автономних понять. Ці різні види [1] можна розділити на дві категорії [2].

З одного боку, деякі вчені дотримуються «слабкої» [3] концепції автономності або «l'autonomie organique» [4]. Вона заснована на ідеї, що будь-яке трактування, що походить від міжнародного органу, на який покладено задачу з тлумачення договору або Конвенції, може розглядатися як автономне. Іншими словами, з цієї точки зору, того факту, що міжнародний автономний орган трактує Конвенцію, достатньо для того щоб розглядати тлумачення Конвенції як автономне.

Це остання концепція автономності тлумачення, що найбільш часто згадується в літературі. У рамках цієї концепції треба наголосити про ще одну відмінність. Ця відмінність є досить тонкою, але це необхідно для того, щоб бути точним у ро-

зумінні автономності тлумачення. Є ті, хто вважає, що терміни Конвенції стають автономними, якщо ЄСПЛ кваліфікував саме тлумачення або терміни як автономні.

Деякі мають більш широкий погляд на поняття автономності, якщо це стосується специфічних термінів в положеннях Конвенції, і надають їм такого значення, навіть якщо ЄСПЛ не кваліфікував їх в якості автономних [4]. Обидві перспективи здаються прийнятними, але для поточного дослідження корисніше за все зосередитися на тому, що ж саме ЄСПЛ кваліфікує як автономне поняття, адже саме це й показує як принцип автономності використовується в цьому суді [4]. Треба відзначити, що результати аналізу можуть використовуватись більш широко ніж це описано в літературі.

Крім проблем, пов'язаних з ефективністю захисту основних прав, деякі автори підкреслюють стратегічну важливість принципу автономності тлумачення для самого ЄСПЛ. Автономність тлумачення надає ЄСПЛ можливість підкреслити силу його юрисдикції. Він тлумачить певний термін таким чином, що національна кваліфікація не може бути перешкодою для європейського захисту [2]. ЄСПЛ має останнє слово у визначенні, чи потрапляє певний юридичний термін в сферу застосування Європейської конвенції і, чи є допустимою, *ratione materiae*, скарга про втручання в права Конвенції. Якщо термін не входить в сферу застосування Європейської конвенції, то ЄСПЛ все ж таки матиме повноваження робити висновок про те, чи відбулося порушення прав [4]. Таким чином, суд впливає на автономність або суверенність позиції держав-учасниць, оскільки, відповідно до Конвенції, навіть у процесі класифікації деяких юридичних ситуацій вони підлягають контролю Страсбурга. Тому ЄСПЛ, маючи на меті розширення сфери дії положень фундаментальних прав людини, може за допомогою інструменту автономності тлумачення збільшити свої повноваження і, відповідно, посилити контроль над національними правовими системами [4]. Такий підхід, очевидно, може мати достатній вплив на держав-учасниць.

Враховуючи важливість принципу автономності тлумачення для системи ЄСПЛ, стають актуальними питання: коли ЄСПЛ буде використовувати автономний підхід і як він буде встановлювати цей принцип. Визначити в яких випадках ЄСПЛ буде вдаватися до автономності тлумачення можливо з текстів ЄСПЛ. Текст окремих положень стосується національного законодавства, наприклад, стаття 12, в якій говориться, що право на вступ у шлюб регулюється національним законодавством. Враховуючи явне посилення на національне законодавство, слід очікувати, що в цьому випадку ЄСПЛ не використовуватиме автономний підхід. Свідчення про використання такого підходу можуть бути знайдені саме на прикладах застосування ЄСПЛ цього підходу. Садр стверджує, що ЄСПЛ очевидно, буде використовувати цей принцип як тільки з'явиться класифікація розбіжностей.

Це означає, що існує дискусія щодо того, як слід класифікувати певні правові концепції. Можуть існувати два або більше уявлення одного юридичного поняття, і виходячи з цього, існують розбіжності про те, яке з них правильне в контексті ЄСПЛ. Енгель (CASE OF ENGEL AND OTHERS v. THE NETHERLANDS (8 June 1976)), наприклад, стверджував, що дисциплінарне стягнення обговорюється в рамках концепції кримінального обвинувачення, у той час як держава-відповідач стверджує, що концепція кримінального обвинувачення не включає дисциплінарні санкції. ЄСПЛ врешті використав автономне тлумачення щоб визначити, якої саме концепції терміна кримінального обвинувачення він повинен дотримуватися в контексті Європейської Конвенції. Особливістю цих розбіжностей

в порівнянні з іншими випадками в ЄСПЛ, є те, що вони відносяться до розбіжностей в аргументах на «ранній стадії» або на іншому етапі. У більшості випадків заявники стверджують, що держава-відповідач не надала необхідних умов для здійснення своїх прав відповідно до ЄКПЛ. У даному випадку розбіжності не стосуються необхідних умов. Питання тут у тому, чи можуть певні категорії прав, що гарантуються Конвенцією, бути залишені без захисту [4].

Питання, коли ж саме ЄСПЛ застосовує автономність тлумачення, досі не розкрито повною мірою. Загалом, при класифікації, розбіжності можуть виникнути щодо будь-якого положення, але ЄСПЛ не застосовує автономний підхід до них усіх. Летсас стверджує, що ці розбіжності зазвичай стосуються «чітко юридичних понять» таких як «обвинувачення у вчиненні злочину», «цивільні права» і «законне ув'язнення» [7]. Він стверджує, що це технічні юридичні терміни, включені, як правило, у правові джерела. Щоб зрозуміти їх у повному обсязі, достатньо помістити їх в юридичний контекст (на відміну від такого поняття як «життя», яке отримує значення не тільки в правовому контексті). Національні законодавчі органи часто робили цілеспрямований вибір при класифікації цих термінів, і це могло б викликати конфлікт з поглядами Страсбурга, ось чому вони використовують автономний підхід.

З цього аналізу Летсаса, можна зробити висновок, що в тих випадках, коли тлумачення стосується понять з майже «моральним» змістом і значенням, як наприклад, «релігія», «приватне життя» або «життя» у цілому, ЄСПЛ не буде застосовувати автономний підхід. Припускаючи, що це є обдуманим вибором ЄСПЛ, можна було піддати сумніву логічність такого вибору. Без пояснень у літературі залишається питання про причини, чому ЄСПЛ використовує автономність тлумачення швидше для технічних термінів. Такий підхід можливо було б пояснити наслідками застосування принципу автономності тлумачення. Проте основним припущенням може бути, що більшість відмінностей між державами-учасницями є в питаннях моралі, і що для держав-учасниць моральні питання більш важливі, ніж «технічні» [1] аспекти Конвенції. Як вже говорилося вище, автономність тлумачення може легко зазіхнути на суверенітет держав-учасниць у вирішенні таких питань. Мається на увазі, що ЄСПЛ, спираючись на власні кваліфікації, може позиціонувати себе компетентним у всіх справах з випадками, які підпадають під дію даного положення. Якщо держави мають тенденцію визначати певні права чи поняття вужче, то це складатиме певні труднощі для їхнього сприйняття. Тому, ЄСПЛ повинен схилитися до застосування автономного підходу тільки в тих питаннях, де однорідне розуміння не буде викликати сильного опору з боку держав-учасниць. Наше завдання стоїть перш за все в тому, щоб побачити підстави для припущення, що автономність тлумачення застосовується головним чином для технічних термінів і, по-друге, з'ясувати підстави для застосування такого підходу.

У своїх міркуваннях про те, коли саме ЄСПЛ звертається до автономності тлумачення, Садр стверджує, що, на його думку ЄСПЛ буде вдаватися до цього принципу, у тому випадку, якщо права, що розглядаються тісно пов'язані з принципом верховенства права [4]. Не надаючи свого визначення цьому поняттю, він стверджує, що автономність тлумачення допомагає забезпечити ефективність верховенства права. Садр вважає, що стаття 5 (право на свободу та особисту недоторканність), стаття 6 (право на справедливий судовий розгляд) та стаття 7 (немає покарання без закону) тісно пов'язані з верховенством права. З цього можна зробити висновок, про те, що верховенство права, на його думку, тісно пов'язане зі справедливим судовим розглядом у широкому сенсі цього слова.

Справа в тому, що більшість з концепцій, які були кваліфіковані як автономні, стосуються статей 5 і 6 Конвенції, і це в деякій мірі забезпечує підтримку цього твердження. Однак, автономний підхід також було застосовано в контексті статті 1 Першого Протоколу (захист власності) та статті 11 (свобода зборів і об'єднань). Ці положення, з точки зору Садра, не тісно пов'язані з верховенством права, тому підтримки ця теза не знайшла. Аргумент Садра наштовкує на питання, чи дійсно ЄСПЛ використовує автономний підхід тільки тоді, коли положення, що тлумачаться, тісно пов'язані з верховенством права. Складність полягає в тому, що для того, щоб відповісти на це питання, потрібно було б знати, що означає поняття «верховенство права» у розумінні ЄСПЛ, і що це з точки зору Садра. Але таке дослідження виходить за межі цієї роботи. Тому доцільніше буде дослідити, чи використовує ЄСПЛ верховенство права в якості виправдання для застосування автономного підходу, і якщо це так, чи надає він пояснення з цього приводу [1].

Друге питання, на яке слід відповісти, полягає в тому, як автономність тлумачення може бути застосована ЄСПЛ, і які методи тлумачення він може використовувати в цьому процесі. При обговоренні засад для використання автономності тлумачення, вже було підкреслено актуальність телеологічного методу. Метателеологічний підхід ідентифікується як такий, що за допомогою об'єкту й мети Конвенції пояснює використання певних принципів тлумачення. (Мікро-)телеологічний підхід, з іншого боку, може з упевненістю відігравати важливу роль у встановленні автономних значень. Питання щодо того, чи насправді телеологічні аргументи грають важливу роль у визначенні автономних значень, буде актуальним для вивчення аналітиками з прецедентного права. І Летсас, і Садр обговорили роль порівняльного тлумачення в якості засоби встановлення автономності тлумачення. Обидва автори звертаються до порівняльного тлумачення як до консенсусу в тлумаченні. Вони мають на увазі, що ЄСПЛ намагається встановити консенсус, який може бути використаний в якості основи для автономності тлумачення. Садр вказує, що це, здається, досить парадоксально [4]. Саме тому, що немає єдиного розуміння того чи іншого поняття, ЄСПЛ хоче використовувати єдиний підхід у встановленні автономності тлумачення. У той же час, ЄСПЛ базує автономність тлумачення на вже існуючому консенсусі серед держав-учасниць. Можна було б піддати сумніву, чи насправді використання порівняльного тлумачення суперечить ідеї автономності тлумачення. Можливо, уявлення щодо цього може залежати від точного розуміння самого поняття автономності тлумачення. Автономність тлумачення не залежить від змісту поняття у внутрішньому законодавстві, але це стосується однієї внутрішньодержавної системи, зокрема, чи до сенсу цього ж поняття в будь-якій національній системі? Останнє розуміння автономності тлумачення важко назвати аргументованим. Інакше це означає, що наднаціональний суд буде змушений дати тлумачення, якого не існує в жодній з держав-учасниць. Як стверджує Ост, повністю автономний підхід є неможливим, інакше ЄСПЛ ризикує відірватися від реальності [10]. Більш логічним здається пояснення, що цей принцип стосується тлумачення, незалежного від суб'єктивного розуміння поняття державою-відповідачем. З цієї точки зору було б корисно, знайти деякі [1] основи для достеменного тлумачення в державах-учасницях. Потім, порівняльне тлумачення може бути використано як метод, що приведе до автономного розуміння поняття.

У контексті порівняльного тлумачення обговорюється питання про те, як можливо досягти консенсусу за допомогою даного виду тлумачення. Ця глава присвячена визначенню

методів, які відіграють роль у встановленні автономності тлумачення. Точна роль консенсусу, однак, не ясна. Летсас стверджує, що хоч ЄСПЛ досить серйозно шукає спільні риси, але все ж таки, встановлює автономність тлумачення, засновану на моральних істинах [16]. На його думку, ЄСПЛ не використовує порівняльне тлумачення, а надає аргументів на підтримку певного виду тлумачення. Летсас приходиться до висновку, що ЄСПЛ у деяких випадках реально не зацікавлений у консенсусі.

Остаточне питання, яке розглядатиметься в цій главі, буде стосуватися критики, яка була висловлена щодо використання даного підходу в тлумаченні. Деякі з суддів ЄСПЛ піддавали критиці застосування принципу автономності тлумачення. Зокрема, ця критика була спрямована на роль порівняльного методу у встановленні автономного значення понять і термінів, що містяться в Конвенції [10]. Суть цієї критики полягає в тому, що суд може занадто активно використовувати інструмент автономності тлумачення. Тим більше, що обширна автономність тлумачення може мати далекосяжні наслідки для національної правової системи, а також для [1] юрисдикції Суду. І такі побоювання треба сприймати всерйоз. У ході дискусії щодо телеологічного методу, було коротко обговорено позицію судової системи в цьому питанні. Зроблені висновки однаково актуальні й в контексті автономності тлумачення. Відношення до занадто високої активності Суду залежить від власного сприйняття ролі судді. Послідовне й прозоре міркування, в якому висвітлено причини для використання саме автономності тлумачення, може зменшити силу таких звинувачень і, таким чином, надасть ваги аргументу, зробленому на основі автономного підходу [1].

У процесі тлумачення основних прав людини з боку Суду Європейського Союзу (надалі за текстом – СЄС), концепція автономності тлумачення також відіграє важливу роль.

Вище зазначалось, що автономність тлумачення вказує на те, що обране значення терміну є незалежним від розуміння аналогічних понять у державах-учасницях. Однак, це не єдина концепція автономності тлумачення в контексті прецедентного права СЄС. Також не може бути проігноровано зв'язок цього принципу з ЄСПЛ у сфері основних прав і свобод. У контексті СЄС, цей принцип тлумачення може пов'язувати «автономність» з визначенням, яке не залежить від змісту, наданого цим поняттям в ЄСПЛ, чи в національному законодавстві. Велику увагу автономності тлумачення, у світлі взаємодії європейських судів, приділяв Дуглас-Скотт [13].

Обговорення принципу автономності тлумачення в контексті ЄСПЛ показало, що однією з головних цілей цього принципу є однорідність. Такі організації, як СЄС, націлені на більш тісну співпрацю, інтеграцію й гармонізацію, тому для них однорідність відіграє вирішальну роль [17]. Візьмемо хоча б преамбулу [1] установчих договорів, і знаходимо аргументи, що підтверджують прагнення до однорідності: «все більш тісного союзу», «щоб зміцнити єдність своїх економік», «забезпечити їх гармонійний розвиток», «процес європейської інтеграції» та часто згадуване слово «спільне». Подальші твердження СЄС тільки підсилюють впевненість у його прагненні до однорідності в розумінні понять. Враховуючи важливе значення такого розуміння, автономність тлумачення, здається, являє собою чи не найважливіший принцип у процесі тлумачення СЄС. Отже, автономність тлумачення є важливим засобом єдиного визначення понять, що не залежить від конкретних національних правових систем. Крім того, таке тлумачення може знайти свою основу в заяві СЄС про те, що «законодавство Союзу використовує властиву йому специфічну термінологію». Тлумачення поняття «робітник» може проілюструвати важливість

цього принципу для ЄС. ЄС постановив, що цей термін має бути надано в «спільному розумінні», в іншому випадку держави-члени можуть «за бажанням перешкоджати захисту, що надається відповідно до Угоди певним категоріям осіб». І, на рещті, можна зробити висновок, що автономність тлумачення забезпечує ЄС можливість «вимагати верховенство влади над встановленням значення та змісту» цих термінів. В якості наднаціонального суду ЄС може використовувати автономність тлумачення як принцип, що лежить в основі та керує процесом визначення термінів основних прав і свобод людини.

Враховуючи характер та цілі Європейського Союзу, ці міркування є частиною обґрунтованих підстав для використання принципу автономності тлумачення. Однак, тут є один нюанс. Полягає він у тому, що Європейський Союз спочатку взагалі не пов'язував себе тісно з основними правами й свободами. Навпаки, у перші роки, Європейське Економічне Співтовариство, розглядало основні права людини виключно за межами дії сфери свого законодавства. Лише поступово ці права знайшли своє відображення в європейському проекті. У результаті, тільки недавно, за допомогою Лісабонського Договору, було прийнято перелік основних прав в якості обов'язкової частини законодавства ЄС. Такий розвиток має чіткі наслідки для ролі автономного підходу в тлумаченні основних прав і свобод. У той час, як прагнення до однорідності може розглядатися в якості основи для застосування автономного підходу в економічній частині Договору, то ситуація відрізняється, коли [1] мова йде про основні права і свободи людини. Фактично, ЄС утримується від формулювання єдиної однорідної версії тлумачення поняття основних прав, яка повинна бути прийнята у всіх країнах-учасниках. Замість цього, він поважає самотність, відмінність між різними національними культурами й традиціями. Єдине, чого цей суд прагне – захистити спільні цінності тих принципів, які вже широко розповсюджені й прийняті у всіх країнах Європейського Союзу. Таким чином визначення прав, передбачених у прецедентному праві ЄСПЛ та самій ЄКПЛ, у поєднанні зі спільними цінностями й традиціями серед держав-членів, забезпечують підґрунтя для захисту основних прав і свобод у рамках ЄС. Цей порівняльний елемент, покликаний для тлумачення основних прав у рамках ЄС, здається, виключає, або, принаймні, суттєво обмежує роль автономності тлумачення основних прав з боку ЄС [15]. Саме ці обставини спонукали Арміна фон Богденді заявити, що основні права людини є частиною прав ЄС з найменшою автономністю [12]. Як вже стверджувалося, використання порівняльного підходу у встановленні автономності значення, не повинне суперечити самій ідеї автономності. Це залежить від способу, в який порівняльний метод використовуються.

У зв'язку з цим, стає актуальним питання, чи застосовує ЄС лише порівняльний підхід при встановленні змісту поняття основних прав – цього не слід очікувати. ЄС не буде сліпо використовувати результати порівняльного методу, швидше буде розглядати ці результати з урахуванням об'єкта й цілей ЄС, іноді надаючи зовсім нового змісту поняттям [14]. Це однозначно могло б мати наслідки для ролі автономності тлумачення. Якщо загальне використання понять основних прав і свобод викликає сумніви й питання, ЄС може надати їм специфічного значення в рамках ЄС. Кюлінг навіть говорить про «автономні специфікації» основних прав, що засновані на спільних традиціях у державах-учасниках. Таким чином цей підхід міг би відігравати свою роль, хоча, і не проявлятися в такому глибокому ступені автономності, як в інших галузях законодавства ЄС.

Цікавою буде ситуація, якщо ЄС вибере аналогічну автономну позицію відносно суті понять, які вже були розтлумачені

й пояснені в ЄСПЛ. Дуглас-Скотт стверджує, що лише в небагатьох випадках ЄС дотримується іншого підходу, ніж ЄСПЛ, і застосовує своє, власне «автономне» [1] тлумачення [13]. Скоріш за все, він не хоче відхилитися від авторитетної думки спеціалізованого суду з прав людини, і віддавати перевагу тлумаченням національного рівня. Це також пояснюється тим, що спеціалізований суд з прав людини у своїй діяльності спирається на такі принципи й методи, як телеологічний, розвиваючий та автономний. Однак, доведеться з'ясувати, чи є різниця між автономністю тлумачення у внутрішньому законодавстві й автономністю тлумачення у прецедентному праві ЄСПЛ. Також цікаво дізнатись, чи змінить що-небудь факт набуття чинності Лісабонською Угодою. Стаття 52(3) Статуту дає пояснення у відношенні прав, які описані й в Конвенції, і в цьому Статуті. Права описані в Статуті не повинні суперечити тим, що описані в ЄКПЛ. Це, здавалося б, означає, що навряд чи є місце для автономного підходу в діяльності ЄС. Але перевагою тут може бути те, що ЄС має змогу надавати більш високий рівень захисту, ніж пропонує ЄСПЛ. Якщо ЄС дозволяє застосувати більш високий рівень захисту прав, то таке тлумачення може дійсно набутися рис автономності. Хоча прецедентне право, в якому Статут застосовувався до теперішнього часу, було трохи обмеженим, нас все ж таки цікавлять деякі питання. А саме, чи насправді основним правам прецедентне право ЄС дало розвитку більшим чином через обов'язковість свого Статуту, і чи такий підхід досі залишається небажаним і доволі порівняльним.

Хоча головну роль грає порівняльна аргументація, але й інші підстави можуть бути актуальні. Було сказано, наприклад, що ЄС може вбачати консенсус у самому об'єкті й цілі ЄС, і тому може адаптувати до себе результати порівняльного тлумачення, щоб краще відповідати цілям і завданням законодавства ЄС [1]. Таким чином, телеологічні аргументи можуть грати цікаву роль у цьому контексті [6]. Ті приклади автономності в тлумаченні ЄСПЛ, на яких наголошував Дуглас-Скотт, показують, що ЄС дійсно іноді спирається на такі аргументи [13].

Висновок. Отже, деякі автори стверджують, нібито, основні права це частина законодавства ЄС, де автономність значення проявляється найменше. Але ми вже перерахували причини, які спонукають до припущення, що автономність тлумачення дійсно грає тут не останню роль. Подальше питання в тому, в яких випадках і за яких обставин ЄС використовує такий підхід. У науковій літературі, що вивчає інші галузі права ЄС, цей підхід був представлений, як такий, що використовується, якщо національні правові системи мають розбіжності в розумінні певного питання. Було б цікаво перевірити, чи є наявність таких розбіжностей причиною для використання автономного підходу в справах про порушення основних прав.

Література:

1. Interpretation of fundamental rights in a multilevel legal system: an analysis of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union Senden, Hanneke Ceciel Katrjin [Antwerp; Oxford; Portland, Or.]: Intersentia, 2011 School of Human Rights Research series; vol. 46. 2011 – 466 p.
2. VANDE LANOTTE (2005): "Interpretatie – en toepassingsbeginselen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens" in VANDE LANOTTE & HAECK, Handboek EVRM (deel 1), Antwerp, Intersentia, 2005, p. 177-225.
3. SCHOKKENBROEK (2000): "Methoden van interpretatie en toetsing: een overzicht van beginselen toegepast in de Straatsburgse Jurisprudentie" in HERINGA & SCHOKKENBROEK (ed.), EVRM Rechtspraak & Commentaar (supplement 18), Lelystad, Koninklijke Vermande, 2000.
4. SUDRE (1998): "Le recours aux «notions autonomes»", in SUDRE, PETTITI & TRECHSEL (ed.), L'interprétation de la Convention Européenne des Droits de l'Homme, Brussels, Bruylant, 1998, p. 93-131.

5. KÜHLING (2006): "Fundamental Rights" in VON BOGDANDY & BAST, Principles of European Constitutional Law, Oxford, Hart, 2006, p. 501-547.
6. MILLER (2009): "Beguiled Metaphors: The 'Living Tree' and Originalist Constitutional Interpretation in Canada", 22 Canadian Journal of Law & Jurisprudence 2009, p. 331.
7. LENAERTS (2007): "Interpretation and the Court of Justice: A Basis for Comparative Reflection", 41 International Lawyer 2007, p. 1011-1032.
8. DOUGLAS-SCOTT (2006): "A Tale of Two Courts: Luxembourg, Strasbourg and the Growing European Human Rights Acquis", 43 Common Market Law Review 2006, p. 629-665.
9. VANNESTE (2010): VANNESTE, General International Law before Human Rights Courts: Assessing the Specialty Claims of International Human Rights Law, Antwerp, Intersentia, 2010.
10. OST (1992): "The Original Canons of Interpretation of the European Court of Human Rights" in DELMAS-MARTY (ed.), The European Convention for the Protection of Human Rights: International Protection versus National Restrictions, Dordrecht, Nijhoff, 1992, p. 283-318.
11. GOMEZ-AROSTEGUI (2005): "Defining Private Life under the European Convention on Human Rights by Referring to Reasonable Expectations", 35 California Western International Law Journal 2005, p. 153-202.
12. BOGDANDY, VON (2000): "The European Union as a Human Rights Organization? Human Rights and the Core of the European Union", 37 Common Market Law Review 2000, p. 1307-1338.
13. DOUGLAS-SCOTT (2006): "A Tale of Two Courts: Luxembourg, Strasbourg and the Growing European Human Rights Acquis", 43 Common Market Law Review 2006, p. 629-665.
14. KÜHLING (2006): "Fundamental Rights" in VON BOGDANDY & BAST, Principles of European Constitutional Law, Oxford, Hart, 2006, p. 501-547.
15. REICH (2005): REICH, Understanding EU Law: Objectives, Principles and Methods of Community Law (2nd ed.), Antwerp, Intersentia, 2005.
16. LETSAS (2004): "The Truth in Autonomous Concepts: How to Interpret the ECHR", 15 E.J.I.L. 2004, p. 279-305.
17. LASSER (2004): LASSER, Judicial Deliberations, A Comparative Analysis of Judicial Transparency and Legitimacy, New York, Oxford University Press, 2004.

Матвеева С. П. Теоретико-правовые основы автономности толкования в Европейском суде по правам человека и Суде Европейского Союза

Аннотация. Статья посвящена определению теоретических и правовых основ автономности толкования в международном праве, Европейском суде по правам человека и Суде Европейского Союза. В качестве базиса исследования использованы научные труды зарубежных ученых.

Ключевые слова: Европейский суд по правам человека, Европейский Союз, права человека, автономность, толкование.

Matvieieva S. Theoretical and legal principles of autonomy interpretation of the European Court of Human Rights Court and the European Union

Summary. The article is devoted to the definition of the theoretical and legal foundations of autonomy interpretation of international law, the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union. As a basis for the study used scientific works of foreign scientists.

Key words: European Court of Human Rights, the European Union, human rights, autonomy, interpretation.